

ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE

XIV.

MEDZINÁRODNÝ
ORGANOVÝ FESTIVAL

24. APRÍLA — 5. MÁJA 1984

KOŠICE

XIV. MEDZINÁRODNÝ ORGANOVÝ FESTIVAL

KOŠICKÚ HUDOBNÚ JAR si ani nevieme predstaviť bez MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU, ktorého XIV. ročník prebieha v tomto roku. Naše pozvanie prijali umelci zo zahraničia, ktorí už boli hosťami nášho mesta, napr. Józef Serafin z PLR alebo Martin Haselböck z Rakúska. Vystúpenie svetoznámej talianskej organistky Claudie Terminiovej bude patriť medzi najlepšie koncerty festivalu. Zo slovenských organistov, okrem sólistu ŠF Ivana Sokola, predvedú svoje umenie Anna Zúriková, Zlatica Suchánková a Imrich Szabó.

V rámci tohtoročného festivalu uvedú sa štyri premiéry slovenských autorov: Komorný koncert pre organ portatív a sláčikový orchester Jána Zimmera, Dve prelúdiá v starom slohu pre organ, sláčikový orchester a tympany z cyklu Kaleidoskop od národného umelca Eugena Suchoňa, Hatrikova Organová hudba 1981 a Quasi una sonata per organo solo Jozefa Malovca. Na dvoch koncertoch spoluúčinkuje aj orchester Štátnej filharmónie, dirigentom prvého bude Richard Zimmer a na druhom koncerte v rámci Roku českej hudby pod vedením Bystrička Režuchu, za spoluúčinkovania popredných československých sólistov a Slovenského filharmonického zboru odznie Glagolská omša Leoša Janáčka.

Všetkým poslucháčom XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO FESTIVALU veľa umeleckých zážitkov žela

Festivalový výbor

Poľský organista JÓZEF SERAFIN sa narodil v r. 1944 v Krakove. Vo svojom rodnom meste študoval na Vysokej škole hudobnej u prof. B. Rutkowského a doc. J. Jargóna. U prof. Flora Peetersa v belgickom Malines absolvoval majstrovský kurz. V rokoch 1970—72 študoval pod vedením Antona Heillera na Viedenskej hudobnej akadémii a absolvoval s vyznamenaním. Umelec je laureátom niekoľkých poľských i medzinárodných organových súťaží (1964 Lódž, 1967 Varšava, 1972 Norimberg), úspešne vystupoval na medzinárodných organových festivaloch. Józef Serafin hosťoval v zahraničí v Rakúsku, Dánsku, Belgicku, Holandsku, Švajčiarsku, Španielsku, NSR, ČSSR, ZSSR a MLR. Spolupracoval s Krakovskou filharmóniou pri predvedení Pendereckého Paší v Rakúsku, ČSSR, MLR. Repertoár umelca je veľmi široký, obsahuje organovú literatúru všetkých štýlových období. Spolupracuje aj s gramofónovými závodmi a nahral mnoho diel poľských autorov i skladby klasických majstrov. V súčasnosti pôsobí na Štátnej akadémii vo Varšave.

**OTVÁRACÍ KONCERT
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU**

Utorok 24. apríla 1984

o 19.30 hod.

Dom umenia

**JÓZEF SERAFIN
PLR**

PROGRAM :

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Prelúdium a fúga Es dur BWV 552

PAUL HOFHAIMER (1459—1537)

Salve Regina

JOHANN SEBASTIAN BACH

Passacaglia c mol BWV 582

* * *

JEHAN ALAIN (1911 — 1940)

Suíta (1936)

I. Introduction et variations

II. Scherzo

III. Chorál

FRANZ LISZT (1811—1886)

Fantázia a fúga na „Ad nos, ad salutarem undam“

MARTIN HASELBÖCK sa narodil v r. 1954 vo Viedni. Prvé hudobné vzdelanie získal už v rodičovskom dome. Svoje štúdiá dokončil na Vysokej hudobnej škole vo Viedni a v Paríži: organ a čembalo, kompozíciu a sakrálnu hudbu. Na medzinárodnej organovej súťaži vo Viedni v r. 1972 získal 1. cenu. Koncertoval nielen po celej Európe ale aj v Severnej a Južnej Amerike, Austrálii, Afrike. Je veľmi častým hosťom medzinárodných festivalov, na ktorých vystupuje ako organista aj ako čembalista ako duo so svojím otcom Hansom Haselböckom (už bol hosťom nášho festivalu). Martin Haselböck prednáša na rôznych majstrovských kurzoch a letných festivaloch po celej Európe ale aj v Amerike. Od r. 1979 je profesorom Vysokej hudobnej školy vo Viedni. Spolupracuje s rozhlasovými, televíznymi a gramofónovými spoločnosťami v Európe aj v Amerike. M. Haselböck je činný nielen ako sólista, profesor ale aj ako skladateľ.

Napísal niekoľko skladieb pre organ, komorné súbory a niekoľko piesní pre Viedenský chlapčenský spevácky zbor. Kritika po celom svete vysoko hodnotí vystúpenia Martina Haselböcka.

DRUHÝ KONCERT
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU

Štvrtok 26. apríla 1984 o 20.00 hod. Dóm sv. Alžbety

MARTIN HASELBÖCK
Rakúsko

PROGRAM :

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

3 koncerty podľa A. Vivaldiho

Koncert a mol, BWV 593

Tempo Ordinario

Adagio

Allegro

Koncert C dur BWV 594

Tempo Ordinario

Recitativ. Adagio

Allegro

Koncert d mol BWV 596

Tempo Ordinario

Grave

Fúga

Largo e spiccato

Allegro

FRANZ SCHMIDT (1874—1939)

Dve medzihry z „Knihy so siedmimi pečafami“

FRANZ LISZT (1811—1886)

Úvod, Fúga a Magnificat z Dantovskej symfónie

Prelúdium a fúga na B — A — C — H

Slovenská organistka ANNA ZÚRIKOVÁ sa veľmi skoro zaradila medzi popredných reprezentantov slovenského interpretačného umenia. Na košickom konzervatóriu študovala u prof. I. Sokola a na VŠMU v Bratislave u doc. Dr. F. Klindu. Vo svojich štúdiách pokračovala na Conservatoire Royale v Bruseli u organistu K. D'Hoogha (aj čembalo) a absolvovala Seminár modernej hudby v Bruseli. Po úspechoch na medzinárodných súťažiach (Weimar, Lisztova súťaž v Budapešti, Grand Prix de Chartres a Norimberg) koncertovala nielen v ČSSR, ale aj v zahraničí. Spolupracuje s Čs. rozhlasom a televíziou. A. Zúriková si kladie vysoké umelecké ciele, využíva pritom vrodený talent a nadobudnuté vedomosti. Kritika domáca aj zahraničná vysoko cení interpretačné umenie tejto mladej slovenskej organistky.

RICHARD ZIMMER sa narodil v Bratislave. Pochádza z rodiny vynikajúcich umelcov, otec je známy nielen ako hudobný skladateľ, ale aj ako dobrý klavirista, matka je akademická maliarka, starý otec Jozef Grešák je náš popredný východoslovenský skladateľ, ktorého skladby sú často na programe koncertov Štátnej filharmónie. RICHARD ZIMMER študoval na bratislavskom konzervatóriu. V štúdiách dirigovania pokračoval na Vysokej škole múzických umení v Bratislave v triede nár. umelca Ladislava Slováka. Štúdium na tejto škole ukončil s červeným diplomom a cenou rektora VŠMU. Minulého roku sa zúčastnil dirigentskej súťaže Maďarskej televízie. Od 14. sezóny je druhým dirigentom Štátnej filharmónie. Za tento čas presvedčivo dokázal svoju muzikalitu, pohotovosť, zodpovedný prístup k práci. Jeho koncert na prehliadke Týždňa novej slovenskej hudobnej tvorby vysoko hodnotili v odborných kruhoch.

TRETÍ KONCERT
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU

Sobota 28. apríla 1984

o 19.30 hod.

Dom umenia

Účinkujú:

ANNA ZÚRIKOVÁ
EMÍLIA DZEMJANOVÁ
MARTIN HASELBÖCK — Rakúsko
ŠTÁTNA FILHARMÓNIA KOŠICE
RICHARD ZIMMER — dirigent

PROGRAM :

MAURICE RAVEL (1875—1937)

Pavana na pamäť zosnulej infantky

JÁN ZIMMER (1926—

Komorný koncert pre organ portatív a sláčikový orchester op. 102 PREMIÉRA

Introdukcia — Moderato

Allegro leggiero

Andante sostenuto — Vivace

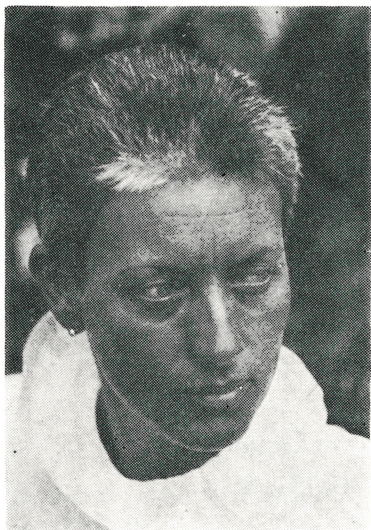
EUGEN SUCHOŇ (1908—

Dve prelúdiá v starom slohu pre organ, sláčikový orchester a tympany z cyklu Kaleidoskop. PREMIÉRA

* * *

JOSEPH JONGEN (1874—1954)

Koncertantná symfónia pre organ a orchester (1928)
op. 81

CLAUDIA TERMINIOVÁ študovala hru na organe a kompozíciu pre organ na Konzervatóriu v Parme u profesora Maria Cercigianiho. Dostala diplom aj za klavírnú hru a za hru na čembale. V štúdiách pokračovala u prof. Júlia Fernada Tagliavinioho a zúčastnila sa aj Medzinárodnej letnej akadémie pre organistov (Internationale Sommeracademie voor Organisten) v Haarleme (Holandsku) pod vedením profesorov A. Heillera a G. Leonhardta, ako aj kurzu u Jiřího Reinbergera v Prahe. Zúčastnila sa niekoľkých medzinárodných súťaží. V roku 1967 získala prvú cenu v Pize, v r. 1965 tretiu cenu v Ravenne. Striebornú medailu dostala za hru na čembalo na Medzinárodnej súťaži Violi. V roku 1970 vyhrala súťaž na miesto prvého organistu Rozhlasového orchestra v Turíne. C. Terminiová je profesorkou organovej hry na Konzervatóriu v Parme, ďalej vykonáva funkciu hlavnej inšpektorky pre organ a staré nástroje v Markene (talianska provincia) v inštitúte pre Krásne umenie v Urbione. Venuje sa aj koncertnej činnosti, vystupuje tak na organových koncertoch ako aj sólistka na čembale. Je hosťom medzinárodných festivalov, rozhlasových, televíznych a gramofónových spoločností. Jej umenie poznajú vo Francúzsku, Švajčiarsku, ČSSR, Nórsku, Fínsku, Grécku, Turecku, na Cypre, Japonsku, Brazílii, Uruguaji, Rumunsku, Bulharsku a i. Okrem sólových koncertov spolupracuje s mnohými poprednými orchestrami nielen vo svojej vlasti ale aj v zahraničí. Kritika vysoko hodnotí jej umelecký prejav, techniku a prístup k interpretácii.

Š T V R T Ý K O N C E R T
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU

Pondelok 30. apríla 1984 o 20.00 hod. Dóm sv. Alžbety

CLAUDIA TERMINIOVÁ
Taliansko

P R O G R A M :

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Prelúdium a fúga Es dur BWV 552

Chorál BWV 650

Fantázia G dur BWV 572

CÉSAR FRANCK (1822—1890)

Prelúdium, fúga a variácie

JULIUS REUBKE (1834—1858)

Sonáta c mol

Vivace

Lento

Allegro

ZLATICA SUCHÁNKOVÁ patrí k výrazným talentom slovenskej organovej interpretačnej školy. Organ študovala na Konzervatóriu v Bratislave, neskôr v Brne, kde absolvovala v roku 1972 u prof. Bělského. V štúdiách pokračovala na Vysoké škole múzických umení v Bratislave (1972—1976) u prof. dr. F. Klindu. Počas dvojročného štipendia Slovenského hudobného fondu našťudovala viacero skladieb z oblasti slovenskej organovej literatúry, ako aj kompletne dielo C. Francka.

Zúčastnila sa interpretačných kurzov u prof. Flora Peetersa v Mechelene v Belgicku (1977) a u prof. Gastona Litaiza v Millstade v Rakúsku (1978).

V súťaži Slovenského hudobného fondu v roku 1974 získala prvú cenu a o rok neskôr druhú cenu.

Koncertovala na prehliadkach mladých slovenských organistov v Opave, Bratislave, Košiciach, ako aj v zahraničí (ZSSR, Belgicko, Rakúsko a inde).

Od septembra 1979 do marca 1980 absolvovala postgraduálne štúdium pod vedením prof. Lionela Rogga na Konzervatóriu v Ženeve. Interpretáčne umenie Zlatice Suchánkovej charakterizuje technické majstrovstvo, zmysel pre dramatický účinok detailov a schopnosť dokonalej gradačnej výstavby diela.

PIATY KONCERT
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU

Streda 2. mája 1984

o 19.30 hod.

Dom umenia

Účinkujú:

ZLATICA SUCHÁNKOVÁ — organ

IMRICH SZABÓ — organ

PETER MIKULÁŠ — spev

MIEŠANÝ ZBOR ŠTÁTNEHO DIVADLA

JÚLIA RÁ CZOVÁ — zbormajsterka

PROGRAM :

JURAJ HATRÍK (1941—

Organová hudba 1981 (pamiatke G. Mahlera) pre dvoch hráčov na organ, sólo bas a miešaný zbor na texty R. M. Rilkeho a E. Meistera (preklad M. Richter a autor) — Premiéra

I. Preludio (Organo I., II.)

II. Aria (Basso solo. Org. I.)

III. Dies irae (Organo, I. II., Coro misto)

IV. Recitativo e Corale (Basso solo, Coro misto, Organo I.)

V. Postludio (Organo I., II.)

* * *

(Pokračovanie na str. 13)

PETER MIKULÁŠ narodil sa v r. 1954 v Nitre. Už počas gymnaziálnych štúdií navštevoval hodiny klavíra a spevu. Po maturite bol prijatý na VŠMU. Sólový spev absolvoval v triede prof. V. Stracenskej. Od r. 1978 je členom opery Slovenského národného divadla v Bratislave, kde vytvoril mnoho basových postáv. Okrem práce v opere venuje sa aj koncertnej činnosti. Vystupoval vo vokálno-symfonických dielach za sprievodu Slovenskej filharmónie. Spolupracuje so súborom Musica Aeterna. Medzi najväčšie úspechy Petra Mikuláša patrí laureátstvo na Medzinárodnej súťaži P. I. Čajkovského. P. Mikuláš je častým hosťom na zahraničných operných, ale aj na koncertných scénach a šíri dobré meno nášho interpretačného umenia.

IMRICH SZABÓ sa narodil v r. 1956 v Nových Zámkoch, kde absolvoval aj LŠU v hre na klavíri. Ako 15-ročný sa začal zaujímať o organ a rozhodujúcim sa stalo náhodné zoznámenie s Istvánom Bátorom, ktorý učil na hudobnej škole v Budapešti a stal sa jeho prvým učiteľom organovej hry. Po skončení gymnaziálnych štúdií bol prijatý na bratislavské konzervatórium do triedy prof. I. Skuhrovej. Na VŠMU pokračoval v štúdiách v triede prof. Dr. F. Klindu. V r. 1982 skončil svoje štúdiá s rektorskou pochvalou. Teraz je štipendistom SHF, jeho školiťom je I. Sokol. Už počas gymnaziálnych štúdií sa dvakrát zúčastnil majstrovských kurzov J. Reinbergera v Prahe, neskôr i viacerých medzinárodných súťaží a na Pražskej jari 1979 získal 3. cenu. V r. 1983 na Medzinárodnej súťaži F. Liszta v Budapešti zas cenu za najlepšiu interpretáciu súčasnej hudby. V tom istom roku v Trenčianskych Tepliciach získal cenu kritiky za najlepší výkon. Na interpretačnej súťaži SSR odbor organ v Piešťanoch udelili mu 1. cenu. I. Szabó koncertoval doma aj v zahraničí (ZSSR, MLR, Rakúsko a i.).

PIATY KONCERT
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU

Streda 2. mája 1984

o 19.30 hod.

Dom umenia

(Dokončenie zo str. 11)

PROGRAM :

JEAN FRANÇOIS DANDRIEU (1682—1738)

Suita g mol

I. Plein Jeu

II. Duo

III. Trio

IV. Basse de Trompette

V. Récit de Nazard

VI. Dialogue

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685—1750)

Prelúdium a fuga h mol BWV 544

FRANZ LISZT (1811—1886)

Variácie na „Weinen, Klagen“

MARCEL DUPRÉ (1886—1981)

Evocation op 37

III. Allegro deciso

BYSTRÍK REŽUCHA sa narodil v Bratislave. Po gymnaziálnych štúdiách bol prijatý na VŠMU do triedy prof. Dr. Ľudovíta Rajtera. V rokoch 1955—58 študoval na Hochschule für Musik v Lipsku a štúdiá dokončil v Bratislave v r. 1959. Od r. 1958 bol angažovaný do Symfonického orchestra Čs. rozhlasu v Bratislave. V roku 1958 prijal miesto šéfdirigenta Štátnej filharmónie Košice a túto funkciu vykonával do r. 1981. Zásluhou Bystríka Režucha vyrástlo v Košiciach hudobné teleso, ktoré predviedlo stovky úspešných koncertov nielen v Košiciach, ale po celej našej vlasti a úspešne reprezentovalo naše socialisticke interpretáčné umenie na mnohých zahraničných pódiiach. Bystrík Režucha úspešne vystupoval na čele československých symfonických orchestrov vrátane Českej filharmónie. Pohostinsky dirigoval v mnohých centrách v Európe ale aj v Severnej a Južnej Amerike, na Ďalekom a Blízkom východe. Úspešne spolupracuje s rozhlasovými, televíznymi a gramofónovými spoločnosťami. Toho času je dirigentom Slovenskej filharmónie a profesorom dirigovania na VŠMU v Bratislave.

5

Z Á V E R E Č N Ý K O N C E R T
XIV. MEDZINÁRODNÉHO ORGANOVÉHO
FESTIVALU

Sobota 5. mája 1984

o 19.30 hod.

Dom umenia

Účinkujú:

BRIGITA ŠULCOVÁ — soprán
VIKTÓRIA STRACENSKÁ — alt
JOSEF HAJNA — tenor
PETER MIKULÁŠ — bas
IVAN SOKOL — organ
SLOVENSKÝ FILHARMONICKÝ ZBOR
PAVOL BAXA — zbormajster
BYSTRÍK REŽUCHA — dirigent

P R O G R A M :

JOZEF MALOVEC (1933—

Quasi una sonata per organo solo — PREMIÉRA

I. Larghetto

II. Allegro

III. Andantino

Koncertná hudba

* * *

LEOŠ JANÁČEK (1854—1928)

Glagolská omša

I. Úvod

II. Gospodi pomiluj

III. Slava

IV. Vjeruj

V. Svet

VI. Agneče božij

VII. Postludium

VIII. Intrada

RIHARD ZIMMER

IVAN SOKOL

SLOVENSKÝ FILHARMONICÝ ZBOR vznikol zo skromnej vokálnej skupiny, z ktorej prerástol v Miešaný zbor Čs. rozhlasu a od r. 1957 je druhým významným telesom Slovenskej filharmónie. Počas svojej existencie vybudovalo si teleso najprv pod vedením L. Slováka, potom J. M. Dobrodinského, V. Iljina a Pavla Baxu vlastný interpretačný štýl, rozsiahly kmeňový repertoár, vysokú technickú vyspelosť, pohotovosť, vybrusovanú na dielach všetkých štýlových období. SFZ získal niekoľko významných medzinárodných ocenení ako napr. Grand prix de disque. Medzinárodné hudobné festivaly často pozývajú Slovenský filharmonický zbor a takto má možnosť spoluúčinkovať s mnohými symfonickými orchestrami, vynikajúcimi sólistami a dirigentmi. Zahraničná i domáca kritika vysoko hodnotí umelecké podanie tohto nášho popredného profesionálneho zboru. SFZ spolupracuje s Čs. rozhlasom, televíziou ako aj s gramofónovými spoločnosťami doma i v zahraničí.

DISPOZÍCIA ORGANU V DOME UMENIA V KOŠICIACH

I. manuál

Burdon
Principál
Flauta rúrková
Flauta zobcová
Oktáva
Kvinta
Superoktáva
Mixtúra 5—6x
Trúbka
Trúbka
Trúbka sólová
II/I
III/I

16'
8'
8'
4'
4'
2 2/3'
2'
1 1/3'
16'
8'
8'

III. manuál

Flauta drevená
Viola
Principál
Roh nočný
Nazard
Flauta priečna
Tercia
Flauta syčivá
Mixtúra 4—5x
Cimbal 3x
Dulcian
Hoboj
Trúbka jasná
Tremolo

8'
8'
4'
4'
2 2/3'
2'
1 3/5'
1'
1 1/3'
1 1/3'
16'
8'
4'

II. manuál

Kryt
Kvintadena
Principál spevný
Flauta kopolová
Oktáva
Flauta lesná
Kvinta
Septima
Superoktáva
Nóna
Seskvialtera 2x
Akúta 4—5x
Roh krivý
Šalmaj
Tremolo
III/II

8'
8'
4'
4'
2'
2'
1 1/3'
1 1/4'
1'
8/9'
2 2/3'
2/3'
8'
4'

Pedál

Principál
Subbas
Oktáva
Flauta krytá
Superoktáva
Pommer rúrkový
Flauta plochá
Mixtúra 6x
Pozauna
Trúbka basová
Klarina
I/P
II/P
III/P

16'
16'
8'
8'
4'
4'
2'
2 2/3'
16'
8'
4'

JOHANN SEBASTIAN BACH bol najväčším zjavom široko rozvetveného nemeckého hudobníckeho rodu. Vo svojej hudobnej praxi si osvojil všetko, čo bolo typické pre vtedajšiu nemeckú hudbu, ale aj to, čo mu poskytli nástrojové, formotvorné a slohové vymoženosti veľkých skladateľov talianskeho baroka. Tak dospel k veľkolepej syntéze všetkých známych skladateľských prostriedkov. Aj keď sa v klavírných skladbách delí o prvenstvo s Couperinom a Scarlattim, nebolo to tak v skladbách napísaných pre organ. Práve jeho organové dielo zhrnuje všetky formy kontrapunktickej techniky, dokazuje nielen veľkú technickú virtuozitu, ale aj bohatstvo invencie, nevyčerpatelné umenie a schopnosť mysliteľské. Bachova kompozičná činnosť pripadla na prelomové obdobie, keď polyfónia vstúpila do poslednej, konečnej fázy svojho rozvoja, keď prichádzala homofónia s novým vypracovaním hudobnej témy a s novým tonálnym usporiadaním. Bachov génus korunoval odchádzajúcu epochu, no stačil položiť ešte základy pre rozvoj novej, prichádzajúcej epochy. Asi jediný v dejinách hudby dosiahol úplnú dokonalosť vo formách a dokázal vyťažiť všetky možnosti v nich obsiahnuté. Mnohé skladby svedčia o cíte pre „dokonalé“ znenie. Hoci aj neprejavoval novátorské ambície v oblasti sonátovej formy a nezúčastnil sa ani na premenách, aké sa diali na poli opery, predsa dosiahol vo svojom diele umeleckú dokonalosť a jedinečnosť.

Prelúdium a fúga Es dur tvorí súčasť Clavierübung III. Je to zbierka desať veľkých a jedenásť malých spracovaní chorálov. Prelúdium Es dur je umiestnené na začiatku zbierky a fúga na konci, je však zrejmé, že patria k sebe. Prvá téma prelúdia je majestátna, dôstojná v bodkovanom rytme, charakteristickou pre slávnostnú francúzsku ouvertúru. Druhá téma má lyrický nádych a v tretej téme cítiť dravú silu. Fúga je jednoduchšia. Sú to vlastne tri nevelké fúgy — prvá je vokálna, druhá téma je vzdušnou figuráciou, téma tretej fúgy je radostná, ba až vzletná.

Passacaglia c mol je posledným dielom köthenského obdobia, v ktorom sa vrátil ku forme, ktorá už nebola používaná. Téma passacaglie je osem taktová a je podkladom dvadsiatich variácií, z ktorých prvé dve sú harmonické a ostatné už kontrapunktické. Téma je spracovaná aj v nasledujúcej fúge so stálou protitémou a druhým kontrapunktom. Bach za svojho pôsobenia vo Weimare sa zvlášť venoval štúdiu talianskej hudby. Výsledkom tohto štúdia je sedemnást spracovaní skladieb talianskych autorov. Predlohou pre **Koncert a mol BWV 593** bol Vivaldiho koncert op. 3 č. 6 pre husle. Aj v **Koncerte C dur BWV 594** použil Vivaldiho a konečne jeho Concerto grosso op. 3 č. 11 použil Bach v **Koncerte d mol BWV 596**. Invenčne sú Vivaldiho diela nie veľmi zaujímavé, chýba im závažnosť tematickej práce, zatiaľ čo v Bachovom spracovaní majú pečať jeho génia. Všetky tieto transkripcie vyznievajú ako umelecky dokonalé diela. **Fantázia G dur BWV 572** je formovo trojdielna, prvý diel má ráz improvizácie, stredný široko založený päťhlasný diel je bohatý na prietahy, septímové a nónové akordy (vplyv talianskeho motetového štýlu) a napokon tretí diel, v ktorom v jed-

notlivých pasážach je skrytý taktiež pátňlas, s bohatými priefaznými harmóniami. Forma tejto fantázie pripomína formu talianskej predohry.

Prelúdiá a fúgy h mol, e mol, Es dur patria k Bachovým vrcholným organovým skladbám. Vznikli v Lipsku v období rokov 1727/1736, keď Bach revidoval svoje staršie diela a pracoval usilovne pre svätotomášsky zbor. V **Prelúdiu a fúge h mol BWV 594** sa Bach vracia k buxtehudovskému skladateľskému princípu niekoľkých hudobných tém. Ornamentálne veľmi bohaté prelúdiu nám pripomína tradíciu nemeckých organových koloristov, fúga má veľmi výraznú tému, ktorá nám pripomína slovenskú ľudovú pieseň.

Nemecko bolo dlho mimo rozvoja viachlasu. Prvé pokusy o viachlas možno badať v polovici 14. storočia, ale aj v 15. storočí išlo o diela, ktoré napodobňovali francúzske vzory. Vzostup, ktorý nastal koncom 15. storočia podnietili nizozemskí hudobníci, ktorí pôsobili na dvore Fridricha III. Podľa nizozemských vzorov bola zorganizovaná aj kapela v Mníchove. Hudobný súbor mal už skôr v Innsbrucku tirolský gróf Zikmund, u ktorého pôsobil a organizoval koncerty výborný organista a skladateľ **Paul Hofhaimer**.

Rakúsky skladateľ a pedagóg **F. Schmidt** sa narodil v Bratislave. Študoval o. i. aj u A. Brucknera, pedagogicky bol činný na konzervatóriu, neskôr na hudobnej akadémii vo Viedni. Uňho študoval aj Š. Németh-Šamorínsky a dr. L. Rajter. Štýlovo nadväzuje na pozdnoromantické tradície. Napísal aj niekoľko organových skladieb, z ktorých si vypočujeme dve medzihry z „Knihy so siedmimi pečatami“.

Joseph Jongen belgický skladateľ a organista. Študoval na konzervatóriu v Liege, po skončení štúdií vyučoval a neskôr pôsobil ako riaditeľ kráľovského konzervatória v Bruseli. Vo svojej rozsiahlej tvorbe sa venoval symfonickej tvorbe, pričom písal aj suity v starom slohu. Z jeho organovej tvorby je najznámejšia **Koncertná symfónia pre organ a orchester**.

Stretnutie s Bachovým dielom malo inšpirujúci moment aj pre **Franza Liszta**. Jeho organové dielo vzniklo v druhej polovici Lisztovho umeleckého života. Môžeme ho rozdeliť na dve skupiny — na diela pre veľký koncertný organ a na diela pre organ, alebo harmónium. Tieto posledné sú väčšinou určené pre rôzne príležitosti, sú to ukážky drobnej práce a vynikajú melodicou a harmonickou krásou. Veľký význam Liszta ako organového skladateľa majú diela písané pre veľký organ. Medzi ne patrí najmä fantázia „Ad nos ad salutarem undam“, Fantázia a fúga „BACH“ a „Weinen, klagend...“ Liszt je prvý, ktorý vo veľkom štýle písal organové diela v homofónnom slohu a dokázal, že homofónny sloh na organe je životaschopný, opodstatnený a môže vyvolať veľkolepé účinky. Liszt bol klavírnym virtuózom fenomenálnych možností a štýlová efektnosť a náročnosť, s akou komponoval svoje klavírne diela, sa transformovala aj do skladieb určených pre organ. **Prelúdiu a fúga na meno BACH** je veľkolepo komponovaným dielom. Motív BACH je v tejto skladbe rozpracovaný s fantáziou, so

zvukovým bohatstvom a so zmyslom pre gradáciu výrazu. „**Ad nos ad salutarem undam**“ je Lisztovým prvým a zároveň aj najmonumentálnejším organovým dielom. Bolo komponované na tému z Meyerbeerovej opery Prorok. Po nakomponovaní Faustovskej symfónie zaujal Liszta nový námet — Danteho „Božská komédia“. Dantovská symfónia (1856) mala mať spočiatku analogicky tri časti, ale napokon sa autor obmedzil na nakomponovanie dvoch častí, na konci s Magnificatom. Liszt vytvoril celkom voľné náladové symfonické obrazy, inšpirované Danteho veľdielom, no veľmi voľne späté s jeho obsahom.

Veľký žiak F. Liszta **Julius Reubke** napísal svoje reprezentačné organové dielo **Sonáta c mol** v roku 1855. Štýlovo je toto dielo podobné Lisztovej klavírnej sonáte h mol, technicky a zvukovo je ovplyvnené Lisztovým organovým dielom. Na svoju dobu Reubkeho sonáta bola všeobecne jedna z najlepších skladieb napísaných pre organ. O jej kvalitách svedčí aj tá skutočnosť, že dodnes je súčasťou repertoáru popredných svetových organových virtuózov.

Jean Francois Dandrieu bol predstaviteľom galantného štýlu veľkej epochy francúzskych clavicinistov. Bol súčasníkom Couperina a Rameaua, teda jeden z tých, ktorý obohatil clavicinovú literatúru snáď viac, ako organovú. Bol však organistom kráľovskej kaplnky, zaujímal sa aj o organovú tvorbu, z ktorej najznámejšie sú suity. Jeho skladby majú výhradne svetský charakter, nachádzame v nich tanečné a ľudové ohlasy.

Pevné miesto vo francúzskej organovej hudbe zaujal výborný organista, oplývajúci improvizáckym umením a dokonalým majtrovstvom v polyfonických formách — **C. Franck**. V organovej tvorbe bol najväčším francúzskym zjavom a položil pevné základy pre tvorbu nasledujúcej generácie. Organ mu bol jedinečným inšpirátorom a životným osudom. Jeho dielo spadá do novoromantizmu, ktorému svojou tvorbou dávali podobu Liszt a Wagner. Osobnosť Francka však s týmto prúdom nesplývala a jeho tvorba vznikala medzi dvoma pólmi. Jedným z nich je romantická citlivosť a druhým vzťah k minulosti, predovšetkým k tvorbe Bacha, ktorého tvorbu dokonalo poznal. V organových skladbách dokázal, že aj organ je vhodný na vyslovenie romanticky ladennej a výrazovo vrušenej hudobnej myšlienky. **Prelúdium, fuga a variácie** venované Saint-Saënsovi pochádzajú z roku 1866, ale po dvanástich rokoch ich Franck prepracoval. Po stránke formovej zodpovedá jeho dielo osobitnému ponímaniu cyklického princípu, založeného na preberaní jednej témy do ostatných častí skladby. V tomto diele sa záverečné variácie končia citáciou témy z prelúdia, čím celý cyklus dostáva uzavretý, zjednotený rámeček.

Veľkou nádejou francúzskej hudby bol aj **J. Alain**, ktorý žiaľ umrel predčasne v najlepšom rozlete svojho génia. Bol žiakom M. Duprého a P. Dukasa. Jeho vzorom v kompozícii bol J. S. Bach, ale inšpiroval sa aj melodikou starých stupníc. Svoje výrazové prostriedky zámerne zjednodušuje, chce pôsobiť iba silou hudobného obsahu.

Koncom 19. a začiatkom 20. storočia sa vyvinul špecificky francúzsky

efektný a pôsobivý štýl, ktorým na seba francúzska organová tvorba upozornila. Jedným z reprezentantov tejto tvorby bol aj vynikajúci organista a improvizátor svetovej povesti **Marcel Dupré**. Vo svojich dielach vystupňoval efektnosť nástrojovej štylizácie až k hraniciam hrateľnosti a technických možností nástroja. Jeho rozsiahla tvorba obsahuje všetky formy — spracovanie chorálov, skladby najrôznejšieho charakteru, suity, prelúdiá a fúgy.

Maurice Ravel vo svojich prvých skladbách nezískal veľký záujem verejnosti ani kritiky. Prvým veľkým úspechom bola až **Pavana** na pamäť zosnulej infantky z r. 1899 pre klavír a neskôr jedinečne zinstrumentovaná. Pavana je starodávny pomalý a slávnostný tanec, ktorý sa v 15. a 16. storočí mimoriadne rozšíril v Španielsku. Autor o diele hovorí: „Názvu netreba pripisovať väčší význam, než v skutočnosti má. To nie je smútočná lamentácia nad smrťou dieťaťa, ale skôr pavana, ktorú by mohla tancovať malá princezná, akú maľoval Velasquez na španielskom dvore. Nezapudnite, že som napísal pavanu pre mŕtvu infantku a nie mŕtvu pavanu pre infantku.“

Glagolská omša Leoša Janáčka vznikla roku 1926, v časovej blízkosti skladieb, v ktorých ospieval prírodu a ľud rodného kraja (Příhody lišky Bystroušky, Říkadla). Glagolská omša je veľkorysou koncepciou a mohutným zvukovým vybavením sa vymyká z podobných skladieb a výrazne sa líši od ostatných skladieb koncertných. Skladba sa skladá z ôsmich uzavretých častí. Janáčka k napísaniu tejto skladby viedlo viacero momentov. Je svetlou pamiatkou a spomienkou na Križkovského, zároveň sa prihlásil aj buditeľský tón i ohlas na brnenské cyrilometodejské slávnosti. Cyrilometodejská idea bola v tej dobe na Morave pokrokovou politickou ideou protinemeckou a protivládnou. Sám Janáček hovorí „...vôňa luhačovických lesov bola kadidlom, chrám mi rástol v obrovskú veľkosť lesa, zvončekmi mi zvonilo stádo ovečiek. V tenorovom sóle počujem akéhosi kňaza, v sopránovom dievča, v zbere náš ľud. Sviece — vysoké jedle so zapálenými hviezdami a v obrade tam kdesi kniežaciu vidinu Václava a jazyk Cyrila a Metoda.“ Dielo sa čoskoro dostalo na svetové koncertné pódia a už roku 1930 zaznelo v New Yorku a potom v Londýne.

S menom národného umelca **Eugena Suchoňa** sa spájajú v našich predstavách predovšetkým veľkolepé hudobno-dramatické orchestrálne či klavírne diela, ktoré vznikli najmä v povojnovom období. K takémuto veľkolepo komponovanému dielu možno zaradiť aj cyklus **Kaleidoskop** pre klavír, ktorý podobne ako iné klavírne diela má aj orchestrálne znenie pre klavír, sláčikové nástroje a bicie. Autor sa v diele tvorivým spôsobom odvážil znázorniť nezáživné harmonické príklady, aby boli v súvisi s ostatnými hudobnými javmi. Názov cyklu znamená, že je to kaleidoskop intervalových konštelácií nejakého množstva — kaleidoskop samotných akordov, horizontálnych 12 tónových radov, alebo kaleidoskop malých foriem, kaleidoskop obrazov do autorovho útleho detstva po jeho 60 rokov. Prvá časť cyklu **Dve prelúdiá v starom slohu in C**, venované pamiatke C. Debussyho, odznejú v programe dnešného

koncertu v novej autorovej úprave pre organ, sláčikový orchester a tympany.

Slovenský skladateľ **Ján Zimmer**, sám vynikajúci organista a klavirista, prenáša aj do svojich početných symfonických skladieb prvky lineárnej predstavivosti. Po absolvovaní hry na organe, pokračoval Zimmer v štúdiu klavíra u prof. A. Kafendovej a kompozície u prof. E. Suchoňa. Hru na klavíri absolvoval Klavírnym koncertom b mol a kompozíciu svojou Klavírnou sonátou e mol op. 4. Kompozičné štúdiá si prehľbil ešte na Vysokej škole Fr. Liszta v Budapešti a na medzinárodnom kompozičnom letnom kurze v Salzburgu. Od tých rokov možno zaznamenať prudký rast Zimmerovej tvorby. Ako najschopnejší žiak prof. E. Suchoňa rozvinul svoje schopnosti na poli inštrumentálnej a klavírnej tvorby. Po premiére jeho koncertu pre organ, sláčikový orchester a bicie nástroje v programe XI. Medzinárodného organového festivalu, máme dnes veľkú príležitosť vypočuť si ďalšie pozoruhodné dielo majstra — **Komorný koncert pre organ portatív a sláčikový orchester op. 102**, ktorý vznikol roku 1983. Autor v jednotlivých častiach koncertu uplatňuje prvky barokového štýlového obdobia, ktoré sa prejavujú prísnu polyfonickou prácou a formotvornými princípmi. Melodické myslenie však vychádza zo súčasných smerov hudby 20. storočia a nechýba tu ani svojrázne pochopená dodekafónia, ktorá sa miestami prelína do tonálneho, ale aj polytonálneho charakteru stavby jednotlivých tónin. Komorný koncert je písaný pre organ — portatív bez pedálu, s maximálnym využitím technických možností tohto nástroja.

Jozef Malovec je výrazným reprezentantom strednej generácie slovenských skladateľov. Jeho doménou je inštrumentálna hudba, avšak významné úspechy dosiahol i v elektroakustickej tvorbe.

Koncertná hudba vznikla roku 1967, ale prvé jej skice vznikali už začiatkom šesťdesiatych rokov. Ide o brilantnú skladbu ouvertúrového typu v prísnej sonátovej forme. Skladobne ide o seriálnu kompozíciu, ktorá sa však nevyhýba ani tonálnym vzťahom. Je postavená na sérii: f, a, a, cis, gis, e, es, g, b, h, fis, d, des. Z nej rytmizovaním, prevratmi a variačnou technikou je vybudovaná celá skladba. Poslucháč však tieto skutočnosti nevníma, iba celok tým nadobúda neobyčajnú kompaktnosť.

Quasi una sonáta pre organ je najnovšie dielo J. Malovca a je vytvorené na objednávku košického organového virtuóza Ivana Sokola. Ide o cyklickú skladbu, v ktorej však nejde o klasickú schému, ale celok sa logicky odvíja s použitím seriálnych techník za účelom plnej komunikatívnosti s poslucháčom.

Autor, **Juraj Hatrík** o svojom diele hovorí: „... **Organová hudba 1981** vznikla z podnetu Ivana Sokola, ktorý ma upozornil na možnosti košického organa s dvomi hracími stolmi. Spočiatku som mienil urobiť len čisto organový koncertantný dialóg. No nakoniec vo mne zapracovala hlboko zakorenená predstava o organovom zvuku a výrazovom geste ako o príležitosti na vážne filozofické posolstvo. Rozhodol

som sa kombinovať kocertantnú dikciu s dikciou vokálno-inštrumentálnou, kantátovou. Inšpirácia sa zrodila z vedomia mahlerovského výročia (úmrtie roku 1911). Centrálnou ideou Mahlera je láska k životu v jeho obrovskej rozmanitosti, poznačená úzkosťou hľadania istoty, pevného bodu, strachom zo smrti i úctou pred ňou. To mi asociovalo s veršami R. M. Rilkeho o „zlej“ a „dobrej“ smrti — zlá je tá, ktorá kosí život v jeho rozvoji, zlá je choroba, úpadok, vojna, násilie, kým „dobrá“ je tá, ktorá „vstane zo žitia“, ktorá v nás dozrie ako plod užitočného, naplneného života. Centrálnu rilkeovskú ideu som doplnil intímnu reflexiou súčasného nemeckého básnika Ernsta Meistera, ktorý sa nachádza duchovne veľmi blízko rilkeovského dedičstva, a ktorý dal i motto celému tomuto môjmu projektu veršami: „Keďže nie navždy / tu môžem zostať, / rozumne chcem sa / uchovať v láske.“ Vokálne jadro cyklu (Ária, Dies irae, Recitativo e corale) je obkolesené inštrumentálnou hudbou.

(Prelúdium, Postlúdium), ktorá v obecne hudobnej rovine naznačuje „stav“ idey: na začiatku je to pocit krásy, bohatstva a mohutnosti života, narúšaný strachom, úzkosťou (chcel som vyvolať dojem fresky, z ktorej odpadáva omietka, alebo ju omýva zatekajúca voda). Záver sa príklonom k barokizmu (fúga) sraží o pevnosť, optimizmus, triumf sily života, postaveného na pevný základ...“

Zodpovedá: Vladimír Čuchran, riaditeľ ŠFK
Zostavila: Angela Janušková, dramaturgička
Rozbor skladieb: Štefan Čurilla
Foto: S. Písecký, A. Jiroušek, Slovkoncert
Cena: 5,— Kčs
Náklad: 800 ks
Tlač: Východoslovenské tlačiarne n. p., Košice

